

JOHN A. VASQUEZ, *The Power of Power Politics. A Critique*. Frances Pinter ja Rutgers University Press, London and New Jersey 1983.

Vasquez tarkastelee tutkimuksessaan niin kutsutun realistisen teorian asemaa ja selitysvoimaa kansainvälisen politiikan tutkimuksessa. Työ on luonteeltaan tieteen teoreettinen ja evaluatiivinen. Lähtökohtanaan Vasquezilla on kuhnalainen paradigmakäsitys, mihin perustuen hän puhuu nimenomaan realistisesta paradigmasta normaali-tieteenä. Sen lisäksi työssä tarkastellaan myös niitä kansainvälisen politiikan teorioita, jotka ovat asettaneet haasteita realistiselle paradigmalle.

Työn kohteena on yli 1000 nimikettä aina 1930-luvulta alkaen 1970-luvun lopulle asti. Painopiste on 1950- ja 1960-lukujen kansainvälisen politiikan tutkimuksessa. Vasquezin työ liittyy kiinteästi siihen keskusteluun, mitä läpi 1970-luvun on käyty realistisesta teoriasta ja sen käyttökelpoisuudesta. Työn historiallisena lähtökohtana on tilanne missä realistinen traditio kansainvälisen politiikan tutkimuksen teoriana valtaa asemat niin kutsutulta idealistiselta traditiolta. Tämä murros tapahtui hitaasti vuosien 1933 ja 1953 välillä.

Idealistisessa traditiossa keskeisessä asemassa olivat yksilöt, kansainväliset organisaatiot, kansainvälinen transaktio ja normijärjestelmät, joiden kysymysten ympärille sekä tutkimus että opetus keskittyivät. Tämän lähestymistavan tilalle realismi nosti keskiöön kansallisvaltion, sodat ja konfliktit ja vallan, joihin kysymyksiin kansainvälisen politiikan tutkimus on ensisijaisesti keskittynyt aina 1970-luvulle asti. Realismin perustanlaskijoihin Vasquez lukee Frederick Schumanin, Edward Hallet Carrin, Harold Nicolsonin, Reinhold Niebuhrin, Nicholas Spykmanin, Martin Wightin, Hans J. Morgenthauin, Georg F. Kennanin ja Herbert Butterfieldin.

Realismin hallitseva asema kansainvälisen politiikan tutkimuksessa näkyy Vasquezin mukaan muun muassa siinä, että yllä mainitut nimet, Morgenthau etunenässä, ovat olleet eniten käytettyjä lähteitä vielä 1970-luvullakin. Kyseisten henkilöiden kanonisoitu asema ei rajoitu myöskään vain realis-

tiseen traditioon vaan he ovat merkittävässä asemassa myös niissä teorioissa, jotka ovat asettuneet haastamaan realistista paradigmaa. Realismin voimasta kertoo myös se, että lähes kaikki kansainvälisen politiikan tutkimuksen tiedostot ovat perustuneet realistiseen paradigmaan, toisin sanoen yleisimmin käytetyt muuttujat liittyvät kansalliseen valtaan.

Esimerkiksi tiedostojen perustan ja muuttujien valintojen johdosta behavioraalinen tutkimussuunta ei Vasquezin mukaan kyennyt haastamaan realistista traditiota. Siksi behavioralismia kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on pidettävä realismin traditioon kuuluvana ja lähinnä valtavirtaukseen vain uusia analyysimenetelmiä tuoneena suuntauksena. Samoin Vasquez suhtautuu kyberneettiseen teoriaan, systeemiteoriaan, peliteoriaan ja päätöksentekoteoriaan. Ne kyllä toivat kansainvälisen politiikan tutkimukseen uusia käsitteellisiä viitekehyksiä, mutta niiden rakentama kuva maailmasta nojasi realistisen paradigman maailmankuvaan. Voidaankin ehkä sanoa, että teorianrakentamisessa realismi on toiminut ainakin 1970-luvulle asti esiteoreettisena lähtökoh-tana, myös useille realismin haastaneille teoriasuuntauksille.

Ulkopolitiikan päätöksentekoteoriaa, samoin kuin erinäisiä muita teoriasuuntauksia, Vasquez pitää pääosiltaan realistisen paradigman artikuloineina. Samoin useat 1960-luvun kilpailevat teoriat, kuten esimerkiksi James Rosenauin adaptaatioteoria, tyytyivät tutkimaan realistisen paradigman perinteisiä ongelmia. Näin ne itse sitoutuivat kiistämänsä paradigman rajaaman kaupan todellisuuden tutkimiseen. Kansainvälisten organisaatioiden ja integraation tutkimisessa tämä sopeutuminen tapahtui siten, että organisaatiot ja integraatioyhteisöt nähtiin kenttänä, millä realistista teoriaa tavallaan todennettiin. Tai tutkimusongelma asetettiin niin, että tutkittiin kansallisen valtion roolia tai valtioiden välistä kilpailua erilaisissa kansainvälisissä yhteisöissä. Vasquezin mukaan tämä on ollut erityisesti empiiristen töiden rasite.

Empiirisissä tutkimuksissa selittävinä muuttujina käytettiin Vasquezin mukaan usein kansalliseen voimaan liittyviä muuttu-

ja selitettävänä konflikteihin ja yhteistyöhön liittyviä muuttujia tai päinvastoin. Tämä tietysti perustui käytetyille tiedostoille, mutta se johti helposti morgenthau-laisten teesien testaamiseen. Aina 1970-luvulle asti noin 80 prosenttia tutkimuksessa käytetyistä riippumattomista muuttujista liittyi valtaan, liittoihin tai konflikteihin ja yhteistyöhön. Riippuvista muuttujista taas noin 90 prosenttia liittyi konflikteihin ja yhteistyöhön tai valtaan ja kansakuntaan.

Realismi koki ensimmäiset haasteensa niillä kansainvälisen politiikan tutkimuksen alueilla, joilla tutkijat alkoivat käyttää hyväkseen muiden yhteiskuntatieteiden lähtökohtia. Vasquezin mukaan esimerkiksi Karl W. Deutsch käytti hyväkseen ei-realistisia tendenssejä ja on siksi liikkunut »normaalitieteen» ulkopuolella. Ulkopoliittikan selittäminen sosiaalipsykologian lähtökohdista (Charles Osgood, Milton Rosenberg) erkani myös realistisesta paradigmasta. Ehkä parhaimmat edellytykset kansainvälisen politiikan tieteiden sisällä realismista irtautumiselle loi Rosenau adaptaatiokäsite. Adaptaation kautta Rosenau kielsi vallan keskeisyyden ja penetraation käsitteen kautta hän myös kielsi realismin hellimän suvereniteetin käsitteen. Samoin konfliktien ja liittoutumien tilalle Rosenau toi issue-alueet.

Edellä mainittuihin pyrkimyksiin irtautua realismista ei sisällynyt pyrkimystä kiistää itsenäisen kansainvälisen politiikan tieteiden tarpeellisuutta. Vasquez tuo kuitenkin esiin, että vahvimmat pyrkimykset uuden paradigman rakentamiseksi liittyvät tällaiseen negaatioon. Esimerkiksi Johan Galtung kiisti erityisen kansainvälisen politiikan teorian välttämättömyyden. Sen sijaan hän lähti yleisestä sosiologisesta teoriasta. Samoin Rummel asetti, Vasquezin mukaan, kyseenalaiseksi erityisen kansainvälisen politiikan teorian tarpeellisuuden.

Nämä vastavirran ilmentymät eivät kuitenkaan riittäneet murtamaan realistisen teorian asemaa. Usein kävi jopa niin, että empiirinen tutkimus sulatti haastajien uudet näkökulmat realistiseen traditioon. Näin kävi muun muassa Galtungin rakenne- ja statuskonseptioille siksi, että ne palautettiin kansainvälisen politiikan erityistieteeseen

ja sulautuivat realistisen perinteen hierarkian ja kapasiteetin konseptioihin. Tässä katsannossa realismi on kestänyt esimerkiksi rauhantutkimuksen sille asettamat haasteet, kenties jopa »normalisoinut» sen.

Huolimatta eri tahoilta tulleista hyökkäyksistä realismi on säilyttänyt asemansa ainakin 1970-luvun alkuun. Huolimatta hallitsevasta asemastaan ja suosioistaan tutkijoiden keskuudessa on realistinen paradigma joutunut kuitenkin vakavien ongelmien eteen. Vasquezin mukaan teoria on osoittautunut empiirisissä tutkimuksissa kyvyttömäksi selittämään kansainvälisen tason ilmiöitä. Toisin sanoen se ei ole parikymmenvuotisen valta-asemansa aikana pystynyt osoittamaan merkittävää selitysvoimaa. Ja vielä murskaavamman tuomion realismille Vasquez antaa sillä, että hänen mukaansa koko traditio on tuottanut kansainvälisestä järjestelmästä niukasti uutta tietoa.

Perustellessaan yllä mainittuja argumentteja Vasquez väittää, että noin 7 200 realistiselle paradigmatteille rakentuvasta keskeisestä hypoteesista on merkittävästi verifioitunut ainoastaan 0.6 prosenttia. Vastaavasti hyvin heikosti verifioituneiden hypoteesien osuus on vuosina 1956—1970 93.1 prosenttia. Tätäkin tyrmävämpää on se, että noin 2/3 hypoteeseista on osoittautunut triviaaleiksi ja juuri näistä hypoteeseista noin 50 prosenttia on verifioitavissa. Ylipäätään heikoimmin verifioituvat kansallisen voiman ja konfliktien tai yhteistyön väliseen suhteeseen liittyvät hypoteesit. Tosin sotilasmenoja, konflikteja ja äänestyskäyttäytymistä YK:ssa selittävät hypoteesit ovat saaneet vahvaa tukea.

Toisinpäin tarkasteltuna Vasquez on löytänyt 520 merkittävää ei-realistista hypoteesia, joista vahvasti verifioituu 1.7 prosenttia ja heikosti 83.1 prosenttia. Tässä katsannossa ei-realistiset hypoteesit ovat menestyneet realistisia paremmin empiirisessä tutkimuksessa. Ylipäätään Vasquezin mukaan näyttää siltä, että kansainväliseen järjestelmään liittyvät tieteiden ulkopuoliset sosiologiset hypoteesit selviytyvät »testeistä» hyvin. Kaikkiaan kansainvälisen politiikan tutkimus näyttää kuitenkin olevan

vielä kaukana kovin luotettavista tutkimustuloksista.

Empiirisen tutkimuksen esiin nostamat anomaliat ovat vain vahvistaneet 1970-luvulla realismia vastaan suuntautunutta hyökkäystä. Näihin vakavimpiin haasteisiin kuuluu Ernst Haasin jo 1964 ilmestynyt teos *Beyond the Nation-State*, missä Haas kiistää kansallisvaltion keskeisen aseman kansainvälisen järjestelmän toimijana ja nostaa kaikki transnationaaliset suhteet tutkimuksen kohteeksi. Samaan suuntaan ovat myöhemmin 1970-luvulla jatkaneet Keohane ja Nye. Askeleena uuteen suuntaan on myös nähtävä turvallisuuspolitiikan keskeisen aseman kiistäminen, minkä Puchala ja Fagen tekivät 1974. Ja mainittujen tutkijoiden rinnalle Vasquez nostaa myös Coplinin ja O'Learyn, jotka ovat kiistäneet sodan ja rauhan keskeisen aseman kansainvälisen politiikan tutkimuksen kohteena. He korostavat kansainvälisen politiikan sisältönä erilaisten kysymysten esiin nostamista ja ratkaisemista, ja kysymysten kokonaisuudessa sota ja rauha -asetelma muodostaa vain pienen osan.

Paradigmaattisina kokonaisuuksina ehkä kiinteimmät vaihtoehdot realistiselle perinteelle tarjoavat niin kutsuttu maailmanjärjestelmä-analyysi ja marxilainen teoria, joista edellinen lähtee yleisestä sosiologisesta teoriasta ja jälkimmäinen luokkakonseptiosta, mikä sinänsä merkitsee valtion keskeisen aseman kieltämistä. Tätä kautta tie ulos realismista kulkee samalla ulos erityytyneestä kansainvälisen politiikan teoriasta kohti yleistä yhteiskuntateoriaa ja politiikkateoriaa, mihin suuntaan esimerkiksi rauhantutkimus oli alunperin etenevässä. Toinen tie ulos realismista on Vasquezin analyysin perusteella se, että tutkimus pyrkii kansainvälisen politiikan olemassaolevasta todellisuudesta hahmottamaan ei-valtapolitiittisen ja rakentaa sitä varten koherentin teorian. Tämä on myös tie todellisuuden monipuolisempaan hahmottamiseen kuin mihin realistinen paradigma on kyennyt.

Vasquezin teoksen jälkeen jää kysymään, missä oikein piilee realistisen teorian voima, jos kerran sen selityskyky on niin olematon kuin Vasquezin analyysi antaa ymmärtää.

Tietysti voi olla niin, että Vasquez realismin kriittikkona rakentaa tarkoitushakuisen analyysin, mutta toisaalta realismin kriitikkojen koko joukko on kasvamassa jatkuvasti. Toisaalta voi olla niin kuin Vasquez antaa ymmärtää, että realismi ei olekaan teoria vaan yksi rajoitettu näkemys siitä, mitä kansainvälinen politiikka ainakin osittain on. Jos näin on, niin realismia ei pidäkään ulottaa tämän kapean osatodellisuuden ulkopuolelle, mutta samalla se tarvitsee rinnalleen muita näkemyksiä, jotka kattavat muut todellisuuden osat.

Tieteellisistä heikkouksista huolimatta ulkopoliittiset päättäjät suosivat realismia. Kansainvälistä politiikkaa valtioiden toimintana toteutetaan usein ikäänkuin se olisi voimapolitiikkaa ja kansallisen edun toteuttamista. Realismi ei ehkä olekaan selitys vaan pikemminkin toimintatapa rajatulla kansainvälisen politiikan osa-alueella. Ja koska monilla tutkijoilla on yhteys myös ulkopoliittikan muotoiluun, niin toimintatapa siirtyy teoriaankin. Lopulliset vastaukset ovat kuitenkin vielä avoimina. Silti Vasquezin teoksesta voidaan sanoa, että se on merkittävä arvio realismista ja ylipäänsä kansainvälisen politiikan tutkimuksen kehityslinjoista. Sen ansiona on myös se, että se ei lähesty teoriaa kohteestaan irroitettuna todellisuutena.

Jyrki Käkönen